

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendőek.
Egész évre	4 frt.		
Félévre	2 „		
Negyedévre	1 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	

Szentséges atyánk XIII. Leo Pápa levele Magyaror- szág püspökeihez.

Szeretett fiainknak, a r. sz. e. áldozár-bibronkainak, Vaszary Kolos esztergomi, Schlanoh Lőrinc nagyváradí lat. szert. püspöknek és a többi tisztelendő testvéreknek, Magyarorszag püspökeinek

XIII. Leo pápa.

Szeretett Fiaink és Tisztelendő Testvéreink!
Üdv és apostoli áldás!

Kiváló hálaünnepet, az örökkévaló Istennek tiszteletére, egész Magyarország területén, rendkívüli örömek közt tartandót, igen helyesen rendeltetek el. Mert az országok gondviselő alkotójának és fentartójának, az Istennek, ha valamely nemzet, főleg a titek köszönheti a jótétemények nagy tömegét, melyeket Tőle nem kevés száradon át és igen nehéz körülmények között voltatok szerencsések kapni: a mely jótéteményeknek emlegetésére és meghálálására föltöbb alkalmas idő érkezett el hazátok születésének szerencsés évfordulója alkalmából. Odáig jutottatok ugyanis, hogy ezeredik évet számítok azóta, hogy őseitek hazát és otthont ebben az országban állítottak s a magyar állam kezdetét vette.

Hogy az elrendelt ünnepek méltó sikerrel és nagytiszteességgel haszonnal fognak lefolyni, az iránt semmi kétség sem forog fenn. Mert lehetetlen, hogy igaz hazaszeretettel bíró polgár legyen az, a kit a közös haza becsülete nem érint s a kinek az ősök dicső tetteinek közünnepélése hatalmas buzdításul nem szolgál a követésre. Ezekhez becses adalék fog járulni minden művelt nép helyeslő részvételeiből, a kik barátságosan osztozkodva örömetekben, üdvözölni fogják az országot alkalmas törvények és intézmények által történt megalapításában, államférfiúi bölcsesség és hadi vitézség által való fentartásában s nagy tettek által a mai napig elért tartosságára és nagyságára való felemelkedésében.

Minekünk pedig a ti szerencsétek oly jól esik, hogy már jobban nem is lehet, és semmi sem kedvesebb előttünk, tisztelendő testvérek, mint szívben-lélekben a ti népeteknél időzni. Oka ennek főleg egyrészt a mi kiváló vonzódásunk és gondunk a katolikus Magyarország iránt, másrészt pedig ennek az országnak ragaszkodása az apostoli székhöz és hozzánk, minek annyi nyilvánvaló jelét adta. Többek közt, ez utóbbi években Róma sok magyar embert látott, a mint a ti vezetétek alatt tisztelettel látogatták az apostolok sirjait; mi magunk is láttuk őket magunk előtt leborulva, midőn a hűség, tisztelet és szeretet legszebb adóit nyújtották át földiek nevében. De mi sem engedjük őket hiányt szenvedni szeretetünkben, és alkalmas buzdító beszédünkkel kedveskedtünk nekik, hogy a lelkeket a szent hitvallás kötelességeinek teljesítésében megerősítsük: a mit szántszándékkal is bővebben kifejtettünk az egész nemzet előtt ama levelekben, melyeket ismételve hozzátok intéztünk. Most pedig, a midőn örömmel említjük, mily tisztelettel és szívesen fogadták a papság és a jó lelkek atyai szívünk ama tanubizonyosságait, kívánjuk, hogy szeretetünknek e tolmácsa, eme levelünk érkezzék hozzátok, és százados ünnepléseknek örömét is gyarapítsa, gyümölcseit is szaporítsa.

Azon dolgok egész sorában, a melyeknek emlékeztétét nagyszabású ünneppel készültök megülni, kitűnik a katolikus vallásnak és kimagaslik fennen amaz ereje, mely a közjólétnek leghathatósabb létrehozója és a népek mindenféle javának szülője és fentartója. Hiszen a mint a ti belátásosabb történetiróitok is mondják, az itt elfoglalt vidékeket a magyar nemzet sem sokáig, sem áldással nem tarthatta volna meg, ha az evangelium tana és kegyelme, megszabadítva őt a pogány babona igájától, intve és szelidítve rá nem birta volna arra, hogy

tiszteletben tartisa a nemzetek jogait, ne sértegesen senkít, szelidséget vegyen be lelkébe, gyakorolja a béke munkáit, a fejedelmeknek Istenre való tekintetből engedelmeskedjék s a keresztény testvériséget családi és állami életében megvalósítsa.

Csodálatos módon nyert megszentelést Géza vezérben és a nemzet főbbjeiben a katolikus hitvallásnak kezdete közöttetek, kiváltképpen szent Adalbert püspök buzgólkodására, a kit apostoli fáradozás és vértanui babér emeltek dícső hírnévre. És ez a kezdete a kereszténységnek nálatok annál is inkább szerenés sikernek mondható, mert az idő, hely körülményeinél fogva a keleti népek köréből kiindulva a római egyházzal való gyászos viszoly veszedelme fenyegetett beuneteket. Amit atyja megkezdett, azt folytatta és befejezte István, a keresztény fejedelmek legkiválóbb példája, aki az isteni kegyelemnek rátok vonatkozó szándékait magasztos lélekkel s lankadni nem tudó tevékenységgel hajtotta végre. Ezért őt méltán a ti nemzetetek legerősebb támasza és vezéresillaga gyanánt tiszteljük, mert ő nemzeteteket az igaz vallás segítségével nemesak az örök üdvösség elnyerésére, a minden jók legfőbb javára képesítette, hanem a többi kívánatos, javatokra szolgáló eszközökkel is gyarapította és tökéletesítette. Ugyan ez alatt a fejedelem alatt, ki magasróptü kegyelettel királyi páciáját Isten boldogságos Anyjának és szent Péternek óhajtotta oltalmába felajánlani, kezdődött a római pápák és Magyarország népe és királyai között a szivességek és kötelességek ama folyamata, melylyel már más alkalommal dícsékedtünk. Ennek az összeköttetésnek volt örök időkre szóló szent megpecsételése a királyi korona, amelyet Kirsztus Urunk és az apostolok képeivel díszítve II. Sylvester elődünk küldött Istvánnak ajándékba, midőn királyi névvel ruházta fel őt, mert nálatok, Krisztus hitét messze földön terjeszté el¹⁾. Emlékezetes ebben a dologban az, — a mi egyuttal a magyaroknak szent Péter tiszteletében való állhatóságát bizonyítja, hogy ez a koronasok és súlyos időviszontagságou át épen megmaradt, régi dícsőségében ragyogva, és mindig úgy tekintetett és vallásos tisztelettel úgy őriztetett, mint az országnak legfőbb dícsősége és védelme.

Ily szerenésés kezdet mellett történt az, hogy Magyarország növekedő hatalma ugyanazon az úton indult fejlődésnek, a melyen az ifjú Európa népei haladának, és hogy saját erős és nagyratörő nemzeti szellemét oly szerenésésen fejtette ki az erényes

és emberséges élet dícséretet termő mezejéu. Innen származik az, hogy Magyarország, a többi más vívmányokon és fényes gyarapodásokon kívül nem csekély számát mutatta fel az oly embereknek, kik életök szentsége, tudomány, irodalom, művészet, nagy hivatalok viselése által maguknak és hazájoknak, igazán, dícsőséget szereztek.

Azért is igen jó dologra vállalkoztak azok, kik, a mint nekünk jelentetett, a vallás emez érdemeinek, ez érdemek válogatott sokaságának, az emlékeknek némaságából és feledésből való kiemelése által, ez ünnepek alkalmából, nyilvánosság elé hozásában és közszemlére kiállításában fáradoznak. Aztán az írott emlékek, valamint a tietek, úgy azok is, melyekben a mi apostoli irattáraink bővelkednek, a legfőbb egyetértéssel olyasvalamiről tesznek tanúságot, a mit igen jó lesz, kivált napjainkban, meggondolni. T. i. őseiteknél mennyi része volt az egyháznak a közjó megállapításában és kormányzásában. Az ő bölcsesége, fegyelme, kegyessége által, az összes rendek fölöttébb szivesen engedték magokat befolyásoltatni.

Ezen felül, a polgári szabadságnak, melyért a ti népetek soha sem szünt meg küzdeni, a római pápák felkérletre vagy önként oltalmazói és védői gyanánt léptek fel mindig, mikoresak azt veszély és csapás fenyegette. Ez hajdan gyakran történt; de kiváltkép akkor, midőn szent hitünk ádáz ellenségeinek támadásait kellett visszavetni. Ebben a tekintetben senki sem fog vonakodni az egyetértéstől abban, hogy a legkegyetlenebb csapásokat, melyek egyuttal a legtöbb nyugoti népet fenyegettek, a magyarok legyőzhetlen erős lelke verte vissza; de más részről az is senki előtt sem lehet ismeretlen, hogy az ily események szerenésés sikeréhez a Mi elődeink is sokkal járulának, pénzben, segédcsapatokban, szövetségek szerzésében, a mennyei oltalom leedsésében. Így tett mindenek fölött XI. Ince, kinek neve örökké áldott, két dícső esemény kapcsán, t. i. hogy Bécs az ellenséges hadak ostromra alól felszabadult, és a Buda, a ti fővárostok hosszú ostrom után fényesen visszafoglaltatott.

Hasonlóképpen, XIII. Gergely is halhatatlan emléket állított nemzetetek iránt szerzett érdemével. Midőn ugyanis a szomszéd népektől hozzatok is átszivárgott újítási viszketeg miatt a vallás nagy bajokkal küzdött, arra az üdvös tette tökélté el magát, mit már más nemzetek javára bölcsen és bőkezűen teljesített, hogy Magyarországnak, mint a keresztény világ kiváló és előkelő tagjának javára ugyanazt fogja tenni, t. i. nektek, az örök városban

¹⁾ Clemens XIII. P. M. in alloc. Si qui militari die 1. oct. an. MDCCCLVIII.

papuevelő intézetet (collegium) nyitott, melyet több a németek collegiumával egyesített, a hol válogatott ifjak a papságnak szükséges tudományokra és erényekre kiváló gondnal nevelve, idővel egyházaitoknak sikeresebben viselhetik gondját. A mi szakadatlan bőségben bekövetkezett, sokak nevelésével, kik püspöki méltóságra emelkedve azt nagy dicsérettel és az egyházra és hazára nézve hasonló sikerrel viselték vállalkon.

Szívesen elismerjük, hogy ezek és más jótétemények, melyek az egyház jóságából szakadatlanul származtak a ti nemzetetekre, nem annyira hazai évkönyveitek papírjára vannak felírva, mint inkább a polgárok lelkében vannak és maradnak bevésve. Valamennyi helyett bőségesen tanuskodik a tizenötödik századból Hunyadi János, kinek bölcsességét és vitézségét Magyarország sohasem fog megszünti emlegetni. Ő hálásan és nyíltan elismeri, hogy „ez a haza, ha a hithez nem ragaszkodott volna, véleményem szerint, soha fel nem tarthatta volna magát.“ Az ő kormányzósága alatt, az összes rendek, V. Miklóshoz írt közös levelökben bevallották: „Amint vagyunk és állunk, főleg az apostoli kegyelem táplálásának köszönhetjük.“ Ezeknek a tanuskodásoknak a következő idők nemcsak nem vették el a súlyját, sőt azt, a jótétemények szaporodásával, csak még inkább növelték.

(Vége következik.)

Széchenyi és Kossuth.*)

Péter János.

A magyar nemzet e század elején nagy átalakuláskor lépett az útjára. Emez átváltozás nagy ünnepeinek „Március 15-ének“, megülésére évenként összegyűlünk, hogy a kegyelet és emlékezet oltárán áldozunk azok nevének, kik mindent kockára téve megmutatták a magyarnak, miképen kell a haza ügyeiért lelkesedni, őt szolgálni és dicsőségért fényes tetteket véghez vinni. Szent lelkesedés pillanatai voltak azok, melyek századok gyalázatát mosták le a nemzetről, hogy azután a szabad fejlődés útja nyíljon meg előtte. Mindig ógyszó látvány, ha egy nemzet nagysága magasztalan álnem adja magát tespedésnek; de egyenesen a fenség érzete kel föl bennünk. ha nemzetet látunk, mely megfeszített erővel, összes izmaival és idegeivel küzd, hogy elveszített jogait, jólétét, életét és szabadságát visszanyerje. Ilyen új életet kezdő nemzet benyomását nyerjük az e század negyedik és ötödik tizedében élő magyarokról. Egy új társadalmat látunk keletkezében, mely szakít az óai nyolcszázados szokásaival —, hagyományaival és összes viszonyaival, hogy a szomorú, sőt gyászos közelmúlt helyébe jobb jövővel kecsegtető korszakot nyisson meg utódjainak,

Eme titáni kor két legnagyobb alakját Széchenyit és

*) Gyula-Fehérvár az 1896. évi március 15-iki ünnepen tartott felolvasás.

Kossuthot akarom jellemezni. Mindkettő bizonyára korszáknak szülötte; megtestesülése a nemzet megváltási nagy mozzanatának, melynek szükségét nemzedékekben csak néhány jeles hazafi érezte át a maga teljességében, de hirdették a költők, kik ihlettségökben jóslói lélekkel csüngtek a jövőn és érezte az egész nemzet, legalább mint biztató sejtelmet.

Mielőtt azonban a jellemzéshez hozzá fogunk, röviden még futó átpillantást kell vetnünk a múlt századnak és jelen század első felének viszonyaira, hogy ezeknek ismeretével annál igazabban méltathassuk történelmünknek e két nagy alakját.

Mindazok, kik a XVIII. sz. viszonyaival foglalkoznak, nem késnek bevallani, hogy e korszak a magyar nemzeti szellem hanyatlásának gyászos ideje. A közélet temetővé vált, mely a hajdan dicső magyar nemzetet készült magába fogadni. A baldoklás pillanataiban még a jobbik is elhagyta a segélytelenül vergődőt. Az uralkodóház hatalmának nem Magyarország a középpontja, sőt még csak nem is hasznát hozó része; a török háborúk rengeteg pénzt és embererőt felemésztettek; mindez az áldozatot azonban az uralkodóház európai állása és a török megfélemlésének fontossága követelik. Magyarország a török járom lerázása után meghódított, nem felszabadított országnak tekintetik, melyben az öslakóságot, a magyart az idegen betelepülőkkel minél hátrabb akarják szorítani. Még jó szerencse, hogy a betelepülők egy része később a magyar nemzet hasznos tagjává lesz. A viszony a nemzet és az uralkodóház között később sem vált messzibbé. „Az udvar nem tudta elelejteni a magyarok ismételt fölkeléseit, az uralkodóház ellenségeivel kötött szövetségeiket, hogy alkotmányukat megvédjék. A magyarok emlékéből nem vesztették ki a kegyetlen elnyomás, az alkotmány ismételt felfüggesztése, mibelyt az uralkodóház biztonosságban érezte magát. Minden nemzedéknek alkalma volt meggyőződni; hogy a veszély nem vobult el s állandóan ott lebeg a nemzet felett, hogy alkalmas időben lecsapjon rá.“ (Grünwald: Régi Magyarország. 60.)

Ehhez járul, hogy az uralkodóház a nyugateurópai eszmék szerinti abszolút királyság képviselője lévén az újítások terére maga lép s e téren meg is marad 1792-ig. De mint újító nemcsak a nemesség érdekeivel s előítéleteivel áll szembe, hanem magával az egész nemzettel, melynek hagyományait, nyelvét s egyéniségét támadja meg. Ennek keresztülvételében a közhivatalok idegen érzelmű viselői még tulságos buzgalmat is fejtenek ki ez pedig a nemzethez híven szitók körében később II. József idejében éles visszavetést is szül. Mindamellett is csak kevés önértetes embert lehetett volna találni, ki keservének oly maró kifejezést adjon, mint Szirmay István, ki utódainak végrendeletében meghagyta; „hogy a család egy tagját mindig Tanásnak kereszteljék, hogy ne higgyen a németnek, egyet pedig Jób-nak, hogy el tudja viselni a csapásokat, melyeket a német a magyarra mért.“*) A legnagyobb rész, különösen a magasabb rétegek emberei meghajoltak a királyság hatalma, tekintélye és befolyása előtt. A királyság osztogatta a vagyonot hivatalok és címeket. Ezért ők cserébe oda adták nemzeti érzésüket, jobb meggyőződésüket. Nyelvüket idegennel cserélték fel, s a német meg francia nyelv használatát a legnagyobb előkelőség jelének is tartották. Ők akadályozták

*) Grünwald B. Régi Magyarország. 65. l.

meg, hogy a magyar hivatalos nyelvvé legyen. „A bazafini lelket elnyomja bennök a haszon és jószág keresés.” A költők csak azért dicsőítik néha e főurakat hogy a nemzeti életben részvételre buzdítsák. Az ország sorsát jó részt ők intézik, befolyásuk eldőnti az országgyűlési határozatokat, különösen azért, mivel melléjük csatlakozik a nagyobb birtokú nemesség is.

A főurak befolyásának csak a köznemesség tudna ellenszegülni ha hivatásának magaslatán állana, azonban a köznemesség rég elfeledte hivatását, régen alább szállt, semhogy az országos dolgok magaslatáig emelkedhetnék tevékenysége. Már elszokott volt a nagy dolgok intézésétől; féltékenyen őrizte rendi alkotmányát: jogait és kiváltságait. Visszahúzódik a falujába, hol barátaival szilaj vigadozásnak adta magát. Új eszméket nem fogadott magába s csak hogy kiváltságos helyzetében ne báborgassák, elnézi az egész nemzet szabad rendelkezésének megnyirbálását. Utazásokban nem gazdagította tapasztalatait, nem csiszolta elméjét, épen ezért más országok viszonyaival sem hasonlíthatja össze sorsát; gondolkozásra, elmélkedésre nem ébresztődött. Országos nagyságok nem fejlődtek, legfeljebb a megyei élet szűk körében tűnhettek ki egyesek.

Iróink majd buzdító serkentéssel, majd humoros megindulással, majd vergődő tűnődéssel rajzolják a mult századi emberek lélszeg alakját. „A tehetségek halva fekszenek. Meggátolja a benye és vad életmódja azoknak kifejlődésüket. Nincs alkalmazhatóság, mely csomójából kioldozza, nincs indító ok, mely mozgásba hozza, nincs fermentum, mely azokat felforraltja. Balítéletek, vakság és tudatlanság ezeknek következményei. . . Eltűnik az öngondolkodás ereje nálók. A mások tekintete és felsőbbsege az a rabslaj, mely őket orruknál fogva hurcolja. Az az ügy hitt derék ember, a ki el tudta hitetni a környékkel, hogy mélyen látó tanult ember, az ily helyeken nagyobb, mélyebb és vakabb hiedelmet talál, mint Dawai Láma (Japánban). Így követ sokszor egy egész tájék egy közlépserű embert, mint a gyáva juhok a bakot.” (Kármán.)

Más országokban, ha világpolgáriassá lett is a nemesség, helyét a nemzeti élet mezején betöltötte, pótolta a polgárság. Magyarországon a polgárság jelentéktelen állást foglal el; mi kevés, az is idegen, leginkább német. Pedig a polgárság munkálkodása volt mindenütt a legaldásosabb; Nyugateurópa országaiban a művelődés vívmányai a városokból és polgároktól erednek. Nálunk még tulajdonképeni működésükben sem válnak ki, inkább közletökké válnak, kik az osztrák ipar termékeit terjesztik, legjobb esetben a helyi piacot szolgálták. Ezen osztály gazdasági hanyatlásával járt szellemi gyöngülése, később is nálók nélkül vívják ki a polit. jogaikat.

Legsilányabb volt azonban a parasztság helyzete, mert ez a néposztály viselte az ország összes terheit jogok gyakorlása nélkül. Helyzetük valóban tűrhetetlen volt, mely a nemesség előtt mégis egész természetesen tűnik fel annyira, hogy a helyesbb gondolkodásának is alig érzik és látják embrietlen voltát. M. Terézia és II. József ugyan szeretnének sorsukon enyhíteni, de jóindulatuk a szegény nép iránt hajótörést szenved a nemesség önzésén, kik mint a megyei hivatalok urai hatáskörükben akadályozzák a rendszabályok kivételét. De a zsibbasztó elnyomás mellett is a

nemzetnek ez a rétege teljesített legfontosabb küldetést: megőrizte, tovább ápolta lelkében a nemzet eszejárását, nyelvét, egész természetét; feuntartotta a magyarságot, mert az idegenség fojtó köde őt nem járta át.

A nemzet rétegeinek emez elgyengülése, hivatásáról megfélekedése teszik lehetővé az udvar részéről követett beolvastó politikai sikerülését. A nemzeti nagy érdekek kisiklanak a magyar kezéből és hatásköréből; a külügyek tereén a rendek befolyást már a magyar közjog értelmében sem gyakorolhatnak, de azon kívül nem foglalkoznak a hadügyi, pénzügyi, gazdasági és közokt. politikával sem. Különösen a közgazdasági tereén zsákmányolják ki. A közgazdasági fejlődés megakasztása legnagyobb csapás egy nemzet életére, mely a nemzetet nem öli meg, de nyomorekká teszi. Ez a sors érte hazánkat. Egészen kiszolgáltatták az osztrák érdekeknek; megakadályozták az ipar és kereskedés fejlődését, hogy az osztrák gyárak termékei hálás piacra találjanak, míg ellenben a magyar nyers termények olesón jussanak el a Lajtántúli tartományok számára. E rendszer nyomása alatt Magyarország Ausztria élestárává lett, de saját lakóai alig tengették életüket.

A nemesség a nemzeti nagy érdekek zátonyra jutását nem akarja észrevenni. Megelégedik azzal, hogy az országgyűléseken (180 év alatt vagy tízszer), törvényekkel biztosítja az ország függetlenségét, a melyeknek azonban gyakorlati értéket és érvényt szerezni nem bírtak, mert a feljebb említett hatalmi eszközöket: pénzügyet, hadügyet stb. kiengedték kezükből. A függetlenség és önállóság legnagyobb fokának azt képzelik, ha az ország belügyeivel foglalkozó főhatóságok az udvari kancellaria, a helytartótanács, udvari kamara ne legyenek idegen hatóságoknak alárendelve, s hogy a király a magyar ügyeket magyar tanácsosokkal intézze: még ezt sem tudják elérni.

„Magyarország állami függetlensége e korszakban talán homályos vágyként élhetett az emberek lelkében, de nem volt oly világos politikai eszme, melynek megvalósítására megfelelő eszközökkel törekednének, sőt épen e korszakban történnek a legfontosabb törvényhozási intézkedések, melyek a rendek hozzájárulásával megosztják az országot önállóságának legerősebb biztosítékaitól.” (Grünwald B. 166. l. 1.)

A francia forradalom nem sokat hathatott a szellemi tespedés eltörlésére. Az udvar felhagyó ujtó törekvéseivel, a nemesség híven áll mellette s még Berzsényi is azt zengi Ferenc uralkodásáról, hogy

„Dicső szabadság temploma lett hazánk” . . .

A jobbakat lemondás, kétségbeesés, levertség szállta meg. Széchenyi Ferenc reménytelenül szállt sirjába. Fia szavai szerint: „Nemzetünk alacsony létét gyászolta. A magyarnak napról-napra mélyebbre süllyedése, és azon remény nélküli érzés, mely szerint nemskóra és elkertülhetlenül fogna életünk végorája ütni, okozá oly sokszor keserű epedését.” Az emberek, a kartársak szívét keserű csüggedés foglalta el. Érezték, hogy már, így tovább élni nem lehet.

A reménytelenségnek e gyászos napjaiban csillan fel egy eszme, mely hivatva van, hogy átalakító befolyással legyen a nemzet életére. Az írók felbuzdulással táplálják a nemzeti-érgzését, hirdetik a magyar nyelv jogait, meg akarják szüntetni a természet ellenes állapotot, hogy a nemzet maga mellözze nyelvét egy holt idegennel, a latinnal szemben. A

jelent sivárnak tartották, lealázónak és meggyalázónak, helyette a régi dicsőséget idéztek fel az ősi homályból, hogy annak ragyogó színezetű rajzolásával ébreszsenek vágyat a jövő iránt. De maga ez a jobb jövő még az ő képzeletökben sem volt felépülve, még csak homályosan éreztették szükség-szerű felvirradását.

(Folyt. köv.)

Az első szemeszterben.

(Folytatás.)

Fenyő szomorúan folytatta az útját. Alomnak, édes álomnak tűnt fel előtte az Irmával való találkozás; mennyire szeretett volna még tovább is ebben a gyönyörű álomban ringatózni s ime — a rideg való, a kegyetlen sors durva kezével már ily korán ébreszti fel. Irma talán megharagudt? Vagy az atyjának nem tetszett? Elég az hozzá, az álomnak — vége.

Már teljesen besötétedett, a mikor megtörve és kimerülve lakására érkezett.

A kapusné, ki egyúttal a takarítónői teendőket is végezte Fenyőnél, sebbel-lobbal sietett utána.

„Fenyő úr, kérem, egy levele van itt. Egy úri inas hozta.“

„Úri inas?“ dadogá Fenyő. „Ide vele, gyorsan. Gyertyát, gyújtson hamar gyertyát“, s izgatottan tépte fel a levél borítékát.

„Szentkirályi Gábor báró, v. b. t. tanácsos, belügyministeri államtitkár, orsz. képviselő stb. és neje szül. kis- és nagybetényi Hetényi Antónia grófnő Fenyő Aladár joghallgató urat tisztelettel meghívják f. é. f. hó 9-én saját palotájukban (Teréz-körút) tartandó teasteélyre. Budapest 18. . . december hó 7-én. V. v.“

Ezt olvasá Fenyő, az utolsó szavakat már táncolva. És hogyan is ne? Ennyi reménytelenség és csüggedés után ennyi öröm, ennyi gyönyör. Még egyszer átolvasta a meghívót, „ . . . f. é. f. hó 9-én saját palotájukban tartandó teasteélyre.“ Ez tény, ennek hinni lehetett.

„Hiszen ez ma van! Éljen! Gyorsan a lakcipőt! Ejnye de lassan tipeg, mint a kisvárosi omuibusz. Ugy no! Már mindjárt 8 óra s még itt vagyok. Vízet, szappant, fogport, tiszta inget, a fekete szalonruhát,“ kiáltá Fenyő összevissza.

A szegény kapusné a tőle kitelhető gyorsasággal szedett mindent elő.

Nem telt bele egy negyed óra s Fenyő a toalettével teljesen készen volt.

Gavallérnak festett a szó szoros értelmében. A kapusné is végig nézve rajta így kiáltott fel. „Még a császárhoz is el lehet ilyen eszesen menni.“

Épen indulni akart Fenyő, mikor az ajtón kopogtatás hallatszott. Bodor lépett be.

„Jó estét! Hát ez mit jelentsen?“ kérdé csodálkozva.

„Szentkirályi államtitkár ő excellenciájához teasteélyre

vagyok hiva. Ime, olvasd,“ s büszkén nyújtá át a meghívót Bodornak.

„Pedig ma böleseleti esténk van s te mára ide hívtál, direkté ebből a célból,“ mondá Bodor.

„Édes Feri, szavamra, holnap megtartjuk“, válaszolá Fenyő. „Eiszen látod, hogy ma okvetlenül az államtitkár-hoz kell, hogy menjek. Bocsáss meg, de sietnem kell. Jó éjt.“ Oly rohamos léptekkel vágtatott a lépcsőkön lefelé, hogy a kapusné legjobb akarata mellett sem bírta követni. Lemm az utcán kocsiba ült s a Teréz-körút felé hajtatott. Boldog volt, — az álom ismét megkezdődött.

Számos elegáns fogat állott az államtitkár úrnak palotája előtt, midőn Fenyő a kocsiból kiszállott. Egyet-kettőt simított magán s feszes magatartással indult a fényesen kivilágított lépcsősarnokban felfelé. Nehány szolga udvariasan nyult felőtője után s az egyik kinyitá s szárnyas ajtókat. Fény és pompa tárukt eléje, de ez mégsem ejté zavarba. Pillanatnyi eltogultságát leküzdvé egyenesen a háziúrnak tartott.

„Örvendek, ifjú barátom.“ szólott ő excellenciája szívélyes mosolylyal. „Örvendek. Jöjjön, badd mutassam be nőmnek. Antonia, egy pillanatra! Fenyő joghallgató.“ Az államtitkárné, kiről el lehetett mondani, hogy csakugyan szép asszony, látható tetszéssel legeltette szemeit a csinos Aladáron s a társaságuk azonnal bemutatá. Ezen kis intermezzo után folytatták a társalgást; az urak politizáltak, a nők meg színbázi ügyeket tárgyaltak.

Fenyő magára maradt, hiszen közelebről senkit sem ismert. Egy szegletben állott meg s hasztalan pillantott bármerre, nem látta sehol — Irmát.

„Isten hozta Fenyő!“ Ezen szavak zavarák fel szemlélődéséből. Irma állott a háta mögött, igazózen szép bái toalettben. Dús fekete baji fodrokba vala sütve, fényes kék szemei bódítóan villogtak. Aladár alig tudott néhány köszönő szót rebegni.

Irma félbe szakítá frázisait. „Hát kedves gavallérom, miért nem jött koresolyázní?“

„Minden délután ott voltam,“ erősíté Fenyő.

„Én meg minden délelőtt. Látja, milyen baj, hogy az időt illetőleg pontosan nem egyeztünk meg. Pedig annyit vártam, annyit kerestem s szinte azt hittem, hogy előlem bujkál.“ Oly naivsággal mondá ezt, mely Fenyőt egészen elragadta.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Tanári gyűlés Csik-Somlyón.

Az erdélyrészi román kath. status gymnasiumainak tanárai folyó évben Csik-Somlyón a pünkösdünnep alkalmával tartották meg összejövetelüket. Jelen voltak a helybeli kivül: Avéd Jákó gyfehérvári, Soó Gáspár udvarhelyi és Hassák Vidor kézdívársárhelyi igazgatók; Varga Sándor finevelő intézeti igazgató, Szigeti István, Tamás Albert, Barác Sándor, Pál Géza, Albert Ferenc, Csomartáni Gaudencius és Eröss József tanárok. Az előleges értekezlet pünkösd napján dél után 5 órakor megválasztotta a diszgyűlés el-

nökének Bándi Vasul igazgatót; jegyzőknek Tamás Albert és Kassai Lajos tanárokat; aztán pedig a tárgyszorozatot állította össze. Minthogy annak idején a közgyűlés jegyzőkönyve e lapok hasábjain egész terjedelmében fog közöltetni, nem terjeszkedhetem ki részletesen a gyűlés egész tárgyaira, csak a főbokról fogok tájékoztatást nyújtani s ismétlések elkerülése végett mindjárt a diszgyűlés lefolyásáról számolok be. Ezen pedig a fent nevezett tanárokon kívül mint vendégek jelen voltak: Mikó Bálint főispán, főrendi bázi tag és a főgym. világi gondnoka, Jung Cseke Lajos udvarhelyi apátplébános, Murányi Kálmán felesíki főesperes, Bodó Alajos alesperes, Tima Dénes és Kovács Gellért képezdei tanárok.

Az elnök Bándi igazgató megnyitó beszédjében üdvözölve a megjelenteket markans vonásokban tüntette fel a tanárok bivatását a kezdődő új ezer évben, majd áttérve a tanári működés nehézségére és középiskolai oktatásunk gyengeségeire — melyek általános panaszok — éleselméjűleg kutatta, hogy hol van a hiba? A tanároknak, a tanulóknak, vagy korunk socialis viszonyaiban? Ezután a tanári értekezletek nagy fontosságáról beszélve megnyitotta a gyűlést. A gyűlésnek pedig főbb tárgyai voltak: 1) A status igazgató tanácsának válasza a tervezett egyesület felterjesztett alapszabályaira, melyben az igazgató tanács csak úgy hagyja helyben az alapszabályokat, ha a miniszterum megerősítését nem kéri a congressus.*) 2) Dr Finály Henrik egyetemi tanár és igazgató tanácsosnak az érettségi vizsgákra tett észrevételei. Erre nézve úgy határozott a congressus többek hozzá szólása után, hogy ezen memorandumban felhozott vádak nem illetik a status gymnasiumainak tanárait, s különben is azok nagyon általános jellegűek. 3) A marosvásárhelyi tanárok jelentik, hogy congressusra szük anyagi viszonyaik miatt nem jöhettek el. Sajnálatul tudásul vették. 4) A Sepsiszent-Györgyön összegyűlt ref. status tanárai üdvözlik a congressust és az összes erdélyrészi tanárokat egyesülésre hívják fel. A congressus tagjai viszonzák az üdvözléteket, az egyesülés eszméjét szépnak, de kivihetetlennek tartják, mert külön érdeke van mindkét status tanárának, a a közoktatás ügyét pedig ki ki előmozdíthatja, mint az országos tanáregyesület tagja. Ezek után az indítványok következtek, melyek közül csak a legfontosabbakat említem. Az országos tanár egyesület választmánya részéről a vallás oktatást kiküszöbölni készülő, s utóbb színelig visszavont tervvel szemben úgy határoz a congressus, hogy minden oly törekvést, mely a vallásoktatást intensívebbé akarja tenni pártol, az ellene irányuló javaslatokat pedig már előlegesen perhorreskálja; a pap és szerzetes tanárok nyugdíj ügyét is a leghumánusabban ohajtja megoldatni a congressus t. i. hogy ezek is szolgálati éveiknek megfelelő nyugdíjban részesüljenek. Közlekedéssel találkozott azon indítvány, hogy a milleniumi évet a tanári nyugdíjba egy helyett háromnak számítsa be tanhatóságunk.

Ezen tárgyalások után következett Baraci S. tanár szabad előadása a földrajz tanításáról. Nagy ügyességgel adta elő, hogy mi módon lehet aránylag kevés fáradsággal és nagy sikerrel a tanulókat valamely ország hegy- és vízrendszerével s városainak tekvésével megismertetni. A nagyon

*) Továbbá ohajtja, hogy a congressusnak a szerzetes pap-tanárok is tagjai legyenek.

évezetes előadás után Szigeti I. szintén szabadon tartott — mondhatnám — beszámolót az elmúlt nyáron Budapesten a fizikai tantolyamon látottokról. Nagy tudással és igazi szakférfiúhoz illő komolysággal és képességgel állandó érdeklődés és figyelem mellett adta elő ott szerzett mechanikai, fénytani és chemiai újabb ismereteit.

Még a jövő congressus helyének a megállapítása került szönyegre. Most Marosvásárhelyen volna a sor, de onnan nem volt senki, sem az elnökség nem értesült meghívásról s így az udvarhelyi igazgató meghívását fogadta el a congressus.

Ezek után az elnök megköszönve a vendégeknek, hogy megjelenésükkkel és érdeklődésükkkel kitüntették a congressust megegyeszer üdvözölve annak tagjait a gyűlést bezárja.

A gyűlés után nagy szabásu bankett volt. Meglátszott rajta, hogy — mint mondani szokták — házilag volt kezelve. A komoly professorok a poharak esöngése mellett csakhamar felvidultak s toasztjaikban megmutatták, hogy az életnek ezen kevésbé komoly küzdőterén is emberek a gáton. A sok szellemes toaszt közül különösen kettőt emelek ki: Bándi igazgatóét, ki agg főpásztorunkat köszöntö fel s egyúttal mindenké közös lelkesedése mellett táviratilag üdvözölte az összegyűltet nevében ő excellenciáját. A másik toaszt Mikó főispán ő méltóságáé, ki szép szavakban üdvözölve az erdélyrészi r. k. tanárokat, reflektálva Bándi igazgató megnyitó beszédjére, nagy hatással mutatott rá a tanárok bajainak okára, midőn kijelentette, hogy egyesülés nélkül éltek eddig s így szavuk nem volt oly nyomatékos.

Ünnepi beszéd

A káson-alsíki járáskör róm. kath. tanítóegyesületének ezredéves ünnepén tartotta Baka József jkőri elnök Káson-Jakabfalván 1896. május hó 5-én.

Nagy ünnepe van kedves hazánknak. Igen, mert Magyarország ezeréves fennállásának magasztos évtordulóját ünnepli. Kárpátoktól Adriáig „buzgó imádság epedez száz-ezerek ajkán,“ „hogy anyyi balszerencse közt, oly sok viszály után él nemzet e hazán!“ Ha országos törvény nem parancsolná is, a szent bazaseretnek szívünkbe oltott törvénye követelné tőlünk, hogy ünnepet szenteljünk; országos ünnepet, melynek hire legyen az egész világon! Ebből a nagy nemzeti ünnepből kiveszi majd részét s kell is, hogy kivegye, minden igaz magyar ember a királytól kezdve a legutolsó alattvalójáig.

És vajjon mi, kik a közművelődésnek, a népnevelés fárasztó munkájának vagyunk hivei, annak a szerény, de magasztos hivatásnak, mely kezdettől fogva oly szorosan összerorrott az édes hazával, hogy oly sok nélkülözések között is örömlünk és szenvedésünk mindenkor közös volt; annak a magasztos intézménynek, melynek multja igazolja a költő szavait:

„A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely,
Aldjon vagy verjen sors keze,
Itt élned, hallnod kell!“

mi, az u. n. nemzet szerény munkásai maradhatnánk-e tétlen szemlélői ennek a hazafias felbuzdulásnak, a nemzeti köz-öröm és hála ünneplés megnyilatkozásának? Oh, ha valakinek széles e hazában, nekünk különösen szent kötelességünk méltóképen részt venni e nemzeti ünnepben!

A tanügy terén történt haladás teszen róla tanúságot, hogy a magyar baza iránt mily mértékben röttük le szent kötelességünket s miképp bizonyítottuk be, hogy működésünk megnyire belejátszott ezredéves multunk időnkint fejlődő közműveltségi állapotába. A történelem igazolja azt, hogy tanító nélkül nem volna vallás, törvény, tudomány, mesterség nem volna boldogság és élet, hanem csak pangás, egy nagy vadon, egy nagy pusztaság volna az egész föld. Mondható az ember is alig volna a nélkül ember, csak majdnem olyan állapot, mint a többi.

Hát nem a tanító az, ki a gyermek lelkét egy örök sötétségből vezeti ki és adja át a nagy világnak, hogy abban elfoglalja azon helyet, mely a polgári társadalomban reá várakozik? Nem a tanító az, ki a gyermek élete hajójának az első irányt megadva barázdálja meg a gyermek lelkébe és szívébe a tavaszi vetemény földét, hogy az az imádott hazának, egyháznak s az összes emberiségnek teremjen egykor tiszta búzát?

Igen, a tanító óltja be a kis vad csemetébe a nemes fajú gyümölcsöt, melyre a társadalomnak, az egyháznak, a hazának az emberiségnek oly nagy szüksége van. Mind ezekből is kitetszik, hogy a tanítónak rendkívül nagy és nehéz feladata van s nagy dologról felelős. Hogy minő arányban áll e nagy felelősségi hivatás nehézségével ugyan annak különösen az anyagiakban való elismerése, méltánylása, ez ünnepélyes alkalommal nem kérdezem, hanem ettől eltekintve mutatok azon zászlóra, melyre jelszó gyanánt, „Istenért, egyházért és a haza felvirágzásáért“ voltak írva: mert ezek örök hirdetői lesznek a megcáfolhatatlan igazságnak, hogy mi jó és rossz napokban, fényben és borban hívek voltunk egyházunkhoz és hazánkhoz. . . Különösebb buzdításra nincs szükség ott, hol a hazaszeretet lángja kioltatlanul lobog!

A jószágos Isten végtelen kegyelméből tehát örvendezve és hálátelt szívvel tölünk ünnepet a jelen évben nemzetünk ezeréves fennállása emlékére. Az isteni Gondviselés nagy áldásainak megmondolása különösen ez ünnepélyes alkalommal arra kéri, hogy az 1896-ik év országos ünnep emléke a fiatal nemzedék illetve tanítványaink szívében is állandóan éljen s egyháza és hazája iránt szeretetre és engedelmességre, hűségre és áldozatkészségre buzduljon. — Igen, mert ki tudja, mennyi földet és tengert kellene bejárni, és kitudja hogy ha az egész földtekét bejárják is, vajjon találunk e még valahol másutt is magyart e drága hazán kívül s ha ily fajú népet találunk is, vajjon megértőnk-e ma már egymást?

Ó, teremő Isten! mily kevesen vagyunk a nagy világ összes emberiségéhez képest! Es még is hányszor folyt magyar vér! de hányszor folyt testvér harezban! Es még is ezer év után is meg vagyunk. Most. tíz század letolyása után bemutatja a magyar nemzet, mivé alakította át ezt a hazát, melyet őseink letelepedésükkel elfoglaltak. Nem gyámolitva fajrokon nemzetektől, nem kényszerítve átvadására más nyelvű népfajokat: egyik kezével építve, másikkal harcolva az egyház, a civilizáció és közműveltség védelmében.

Nagy lesz még egykor és erős a magyar, de nem azért, mert az róla meg van írva, hanem azért, mert annyi szenvedés és küzdelem után megérdemli. — „Él magyar, áll Buda még“ és nem csüggedünk, bisz előttünk a nagy, a szép jövő, melyet a látók festett, de melyért bizon' még sok küzdeni valónk van.

Fel tehát, kedves Pályatársaim! az áldott béke esendes napjaiban észszel és tudományal; ha pedig új vesély fenyegetne, a még vértől pírnyol szabályával élő, és így is, mind rendíthetetlen hontiak ne feledjük el sobz, hogy mi magyarok vagyunk, őseinknek, a bősöknek méltó unokái, s a második ezredévben is küzdünk az egyház és haza védelmére a kor szellemébe mért és annak megfelelő fegyverekkel, és a küzdelem közepett is kiáltunk: éljen a baza!

I R O D A L O M

* **A Katholikus Egyházi Zeneközlöny** f. é. 2. és 6. száma a következő tartalommal jeient meg: Az egyházi zene semináriumainkban. — A mise responsoriumokról. — Az ezredvi kiállítás orgonái. — Az egyházmegyei Caccilia-egyletek alapszabályai. — Hymusok orgonakisérettel: Te Joseph celebrent, és sz. Péter s Pál ünnepére. — Irodalom. — Vegyések. — A lap előfizetési ára 1 ft. 60 kr. Szerk. Budapest V. Lipóttér. 9.

* **A legújabb Deharbe** —Tóthfalussy Róm. Kath. Káté az egyedüli elterjedt könyv, melyet nem nélkülözhetnek sem a hitelezők, sem a főtiszt, papság s nem egyáltalában mindazok, kik tanítással vagy predikálással foglalkoznak. A 28 ives mű megrendelhető 1 ft 60 kr vagy 4 int. Tóthfalussy Dániel hittanár, s hitelmezőnél Szatmáron.

* **A Boromaens.** ath. hitazonoklati havi folyóirat — szerkeszti és kiadja: Nagy Antal, — következő tartalommal jelent meg: 1. Keresztény tanítások: VI. a bérmlás szentségéről. (Előkészítő oktatások bérmlás alkalmára. — Folytatás.) Nagy Antal, szerkesztő. Példa a keresztény tanításhoz. 2. Urnapra: Krisztus jelenléte az oltáriszentségben. Szalay (Rusztikus) Pál, dadi esperes-plebánostól. Példa az úrnap szentbeszédhez. 3. Pünkösöd után II. vasárnapra: A nagy vendégségről, melyet Isten nekünk az oltáriszentségben készített. Erényi Károly, magyar-óvári káplántól. Példák a vasárnap szentbeszédhez. 4. Pünkösöd után III. vasárnapra: Jézus szeretete a bűösök iránt. Nyóger Antal, győri székes-egyházi hitazonoktól. 5. Pünkösöd után IV. vasárnapra: Miért unes sokszor a munkán Isten áldása? Lévy Mihály, újszászi plebánostól. 6. Pünkösöd után V. vasárnapra: Az igaz keresztény képe. Kovács Lajos, gyümörei plebánostól. 7. Szent Péter és Pál apostolok ünnepére: Krisztus tanítása változatlanul főmrad a kath. egyházban. Dr. Karácsony Imre, győri kath. tanítóképző-intézeti igazgatótól. Alkalmiak. 8. Búcsunapra: (Keresztelő szent János ünnepén.) Az igaz nagyság. Horváth Lajos, győri újvárosi plebánostól. 9. Búcsunapra: (Szent László király ünnepén.) Szent László jötevője volt nemzetünknek életében, halálában. Nemeskey Andor, nagyváradi újvárosi plebánostól. 10. Templommegújítási háladoó istentisztelet alkalmára: A templom, mint az az isteni kegyelem kiapadhatatlan forrása és ak eresztény élet-szentség jelképe. Dr. Giesswein Sándor, győri püspöki titkártól. Előfizetési ár: egész évre 4 ft, 8 korona.

* **A „Katholikus Hívédelmi Folyóirat“** májusi 5-ik füzete a következő érdekes tartalommal jelent meg: 1. Az egyházi földbirtok kezelése manap. Irta: Agrícola Rusztikus. 2. Memoria. Irta: Dr. Sándorffy Nándor. 3. Május Királynője. Irta K. 7. 4. Kath. autonómia. Irta: T. Pelikán Krizsó 5. Megtértek Csarnoka. Schouwaloff Gergely gróf. 6. A pápa milleniumi körlevele. 7. Protestáns Szemle. Kolozsvár és Nagyváradi barca. Az új rend veszté az atyafiakat. Esztergomtól 8. Irodalom. Zámolyi-Varga: M. Gátfalvi arisztokraták. Ism: Kazacsay.—Liesse A.: Die sociale Frage. Ism: Ernszt Sándor. — Babik J.: Hazafias szavaltok. Ism: Onokrotalusz. —Tóth B.: Mendenondák. Ism: Tóvári. —Könyvespöle. 9. Vegyések. 10. Saverny Róbert, vagy a kereszties hadak keleten. Egy iv kath. regény. Első iv. Szives figyelmébe ajánljuk a kath. olvasó közönségnek e vállalatot annál is inkább, mert legaktuálisabb kérdésekkel foglalkozik. Előfizetési ára egész évre 4 ft. Megrendelhető: a szerkesztőseben: Pozsony, ferenciknél.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Személyzeti.** *Forsler* János püspöki szertartó mának szembaja miatt nyugalomba lépett.

— **A gyulafehérvári róm. kath. főgymnasium** igazgatóságához a Milleniumi Jutalmi alapra folytatólag a következő adományok folytak be:

Nagy Ignác dr. ügyvéd úrtól Hátszegről 10 frt. Gyertyánffy Józseftől 1 frt.

Menyhárt Gáspár dr. ügyvédtől Kolozsvárról 3 frt.

Magdó Mihály plebános ivén Maros-Ujvárról: Koblicska Károlytól, Pásztor Gyulától, Kun Andrásnéától, Asebenbrenner Mátyásnétól, Takács Györgytől, Farkas Lázártól, Fischer Izsáktól, Fülöp Józseftől 50—50 kr. Jovian Miklóstól. Magdó Mihálytól, 1—1 frt. Sopp Mihálytól 31 kr. Hillinger Adolftól, Bothtól, Demeter Istvántól 30 kr. Merhán M. néától, Semel Rudolftól 25—25 kr. Veres Jánosától 24 kr. Frink Péterrel 20 kr. N. N.-től, Horváth Jánosától, Szilágyi Leopoldtól, Dávid Sofrontól, Szilágyi Florenttól, N. N. től 10—10 kr.

Pál István t. kanonoktól Kolozsvárról 5 frt. A gyfári székes káptalantól 20 frt. Fábián Sándor apátkanonoktól 10 frt. Lenkes József főkapitánytól Hátszegről 2 frt. Körösi János ügyvédtől Hátszegről 3 frt. Mákavé Miklós bányatisztól Vihnye-Peszerényről 1 frt. Zboray Miklós dr. ügyvédtől Budapestről 3 frt.

*

Multkori kimutatásunkból két gyűjtőivéről az adakozók neve kimaradt, miuthogy a gyűjtőiveket nem kaptuk volt meg. Ez ivateken a következő adományokat kaptuk:

Kompóty József gyűjtőivén Akna Sugatagról: Merza Károlytól, Miller Jánosától, Könes Miklóstól, Gracsányi Miklóstól, Timis Gábertől, Profanter János dról, Melega Józseftől 50—50 kr., Woditka Józseftől 40 kr., Sop Károlytól, Cébely Istvántól, Ivánovich Józseftől, Weiszner Mártontól, Löierli Péterrel, Takács Andrásról 20—20 kr. Kompóty Józseftől 1 frt.

Kappel József pénzügyi számellenőr ivén Kolozsvárról: Kornya Györgytől, Stritzki Árpádtól, Benke Ferentől, Kirnberger Ödöntől 50—50 kr., Kappel Józseftől 1 frt.

*

Az eddigi begyűlt adományok összege: 469.67 frt.

Fogadják a nemesszívü adakozók a gyulafehérvári r. k. főgymnasium tanári testületének forró köszönetét!

A Jutalmi-alap gyűjtőbi zottsága egyttal tisztelettel kéri azokat, kiknek még kezénél van a gyűjtőiv, kegyeskedjenek azt az esetleges adományokkal egytt beküldeni.

— **Milleniumi ünnepély a marosvásárhelyi róm. kath. felső leányiskolában.** Az 1896 ik év ünnepre hív fel minden igazi magyar embert. Unnepelnek az egyesek, ünnepelnek testületek, hatóságok, tanintézetek, az ifjúság. Így ünnepelt a marosvásárhelyi róm. kath. felsőleányiskola is ápril 17-én. Az iskolai-ünnepélyt megelőzte az égbe szálló „Tedenm“ és szentmise. Míse után az intézet fényes és szentelt falai közé vonult az ifjúság, hol a dísz-

terem annyira zsutolásig tele volt, hogy egy része a közönségnek, csak a folyosón gyönörködhetett a „Hymnus“ élénklésében, melyet a növendékek énekkara szívéz szólóan énekelte el. A „hymnus“ élénklése után Kovács Ferenc apát plebános igazgató mondotta el ékesszóloán nagy szabású beszédét. Beszédjének kiváló fényponjtát azon rész képezte, melyben nemzetünk hős és vallásos nőit állítá példaképen. Növendékek szemei elé. Nemzeti zászlónk hármas színéből kiindulva hármas erényt ajánlott az ifjúságnak: a honszerelmet, az ártatlanságot és a reményt. A megnyitó beszéd után Géci Margit VI. oszt. növendék szavalt a „Szózatot.“ Ezt követte Olti Mózes gymn. tanár felolvasása, melyben gondos utánjárással mutatta ki azt, hogy ezer éves multunknak alapja a kereszt volt, jövöje és reménye csak a kereszt vallásának oltalma alatt lehet. Mint a magyar nyelv yanára lelkesíté a növendékeket, a nemzet drága kincsének — a magyar nyelvnek ápolására. — A felolvasást követé az édes megelégedéssel s valódi gyönyörrel töltött „Nemzeti dalnak“ élénklése. Ezután Staibl Juliska növendék szavalt a megbatottság és érzelem hangján: „Fobás Magyarország patrnájához“ címü költeményt -- melynek szerzője: Kovács Ferenc apát-plebános. Ezután a növendékek énekkara énekelte el szabatosan a „Szózatot“, melynek elhangzása alatt könnyek hullottak a szemekből. A kiváló ünnepélyt az apát-plebános-igazgató lelkesítő szavai zárták be, ki a növendékek figyelmét különösen arra hívta fel, hogy a női erényeknek koronáját a vallásosságot ápolják szívökben, s akkor a hazának hasznos honleányai, a társadalomnak örangyalai a leendő családoknak pedig védői lesznek. — o. — s.

— **A privígyei népgyűlés.** 15,000 ember gyűlt össze pünkösöd hétfőjén Privígyén hat vármegyéből tanusítani ragaszkodásukat a Magyarországot fenntartó keresztény állami és társadalmi elvekhez. Elnökölt Zichly Nándor gróf a fáradhatatlan főpártvezér. Rimely Károly dr. megyés püspök a hozzá intézett hódoló táviratra azonnal ezt válaszolta: „Szíves üdvözléteket melegen viszonzom.“ A szónoklatok két helyen folytak, magyarul, németül és tótül. Szónokok voltak: az elnök mind a két helyen, Rakovszky István, Zeleenyák képviselő, Juriss Mihály, Bonitz Ferenc az „Alkotmány“ szerkesztője.

— **Baróthon** f. hó 25-én, Bitai Bitai József 24 éves földbirtokos elhagyva Luther tévtanát, az egyedül üdvözítő r. kath. anyaszentegyház kebelébe tért vissza.

— **Pályázat.** Az orosz hegyi róm. kath. iskolához egy róm. kath. vallású, okleveles tanítónő szükélgeltük, ki a 11 és 12 éves mindennapi és 13—15 éves ismétlő leányok önálló oktatására képesítve van. Fizetés: 400 frt, melyet az állam fizet és szabad lakás. Némi mellékes jövedelemre is számithat. — Megjegyzendő, hogy a tanítás és lakás egy, e célra alkalmas bérelt házba fog eszközöltetni addig, amíg a közelebb építendő új községházzal egy földel alá tervezett új tanterem és tanítónői lakás elkészül. Pályázni óhajtók kellően felszerelendő folyamodásukat folyó évi augusztus hó 1-éig sziveskedjenek alólírthoz annál is inkább betejerjeszteni, mivel a később érkezendő kérések, nem fogadtatnak el. Oroszhegyen, 1896. május 27. Lá b e r A n t a l lelkész.,

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: **Pál Antal.**

Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.